

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 22 februari 1944 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt till dels pension åt f. d. generaldirektören och chefen för telegrafverket G. H. Ericson, dels ock livränta åt f. d. överdirektören vid statens vattenfallsverk K.-G. Ljungdahl.

I en den 8 januari 1944 dagtecknad proposition nr 33, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, framlagt förslag i fråga om rätt till dels pension åt f. d. generaldirektören och chefen för telegrafverket G. H. Ericson, dels ock livränta åt f. d. överdirektören vid statens vattenfallsverk K.-G. Ljungdahl.

I fråga om motiveringen för de framlagda förslagen får utskottet, i den mån ej redogörelse härför lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

1:o.

F. d. generaldirektören och chefen för telegrafverket Gustaf Helge Ericson. Under punkten 1 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att f. d. generaldirektören och chefen för telegrafverket Gustaf Helge Ericson må från och med den 1 juli 1944 erhålla rätt till tjänste- och familjepension enligt de grunder, som i propositionen angivits.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Ericson är född den 16 mars 1890 och således 53 år gammal;

att han under tiden 7 januari 1913—31 december 1929 varit anställd i telegrafverket som linjeingenjörselev, e. o. linjeingenjör, linjeingenjör och förste byråingenjör;

att han under åren 1928 och 1929 åtnjutit tjänstledighet för uppehållande av befattning i enskild tjänst;

att han under tiden 1 juli 1930—31 december 1938 varit förordnad såsom verkstadsdirektör i telegrafverket;

att han från den 1 januari 1939 för en tid av sex år förordnats till generaldirektör och chef för telegrafverket;

samt att han på ansökan erhållit avsked från sistnämnda befattning från och med den 1 oktober 1942 för att tillträda anställning i enskild tjänst.

Bestämmelser angående tjänstepension för ordinarie tjänstemän, som tillsättas medelst förordnande på viss tid, återfinnas i 24 § allmänna tjänstepensionsreglementet. Vid tidpunkten för Ericsons avgång ur statstjänst gällde enligt nämnda bestämmelser i deras dåvarande lydelse, att sådan tjänsteman ägde rätt att vid avgång från befattningen, som tillika innefattade avgång ur statens tjänst, komma i åtnjutande av tjänstepension (förordnandepension), huvudsakligen i de fall, då antingen tjänsten av honom innehafts minst tolv år i oavbruten följd eller ock förordnandet utlöpte och av annan anledning än av tjänstemannen därom uttryckt önskan icke efterföljdes av förnyat förordnande. Enligt angivna regler var rätten till förordnandepension icke knuten till viss pensionsålder, och så snart tjänsten innehafts under minst tolv år i oavbruten följd, var tjänstemannen även vid frivillig avgång från befattningen berättigad till tjänstepension. Dessa för tjänstemännen fördelaktiga bestämmelser sammanhänge med att det låg i förordnandeanställningens natur, att den efter jämförelsevis kort tid kunde komma att upphöra, samt med önskemålet att kunna för förordnandetjänster förvärva även personer, som förut icke varit i statens tjänst och som icke kunde förutsättas efter upphörande av förordnandet bliva tagna i anspråk för andra uppgifter inom statsförvaltningen.

Reglerna om förordnandepensioner voro emellertid jämförelsevis restriktiva i ett avseende. Den ifrågavarande tjänstetiden av tolv år skulle nämligen ha intjänats i den vid avgången innehavda befattningen, och tjänstetid i tidigare befattning — vare sig förordnande- eller annan befattning — tillgodoräknades därvid icke. Dock hade genom bestämmelser, som vid 1942 års riksdag införts i reglementet, möjlighet beretts tjänsteman, som tidigare innehafvt fullmakts- eller därmed i pensionshänseende likställd befattning och som uppnått 60 års ålder och 30 års sammanlagd tjänstetid, att efter särskilt Kungl. Maj:ts medgivande komma i åtnjutande av förordnandepension vid frivillig avgång, även om han ej intjänat tolv år i förordnandebefattningen.

Hel förordnandepension utgick i princip endast om tjänsten innehafts minst tolv år.

I detta sammanhang torde även böra erinras om att Ericson vid sin avgång ur statstjänst är tillförsäkrad rätt till tjänste- och familjelivränta, varjämte han på grund av inbetalning från telegrafstyrelsen till pensionsstyrelsen av tidigare erlagda pensionsavgifter är berättigad till särskild pensionsförmån.

De tidigare bestämmelserna om rätt till förordnandepension ha således icke möjliggjort ett hänsynstagande till tjänstetid i en tidigare innehavd förordnandetjänst. I betraktande av de härmed förenade olägenheterna har emellertid vid 1943 års riksdag genomförts sådan jämkning i bestämmelserna, att befattningshavaren bibehålles vid den pensionsrätt, som skulle tillkommit honom, om han i stället för att övergå till annan förordnandetjänst i oavbruten följd kvarstått i den tidigare befattningen. Samtidigt genomfördes dock en begränsning av rätten till oavkortad förordnandepension vid frivillig avgång efter tolv års förordnandetid.

Föredragande departementschefen har anfört.

Vad angår den av telegrafverkets förutvarande chef gjorda framställningen om pension må framhållas, att denne kan åberopa en mångårig verksamhet i statens tjänst, varav i åtta och ett halvt år som verkstadsdireköt och nära fyra år såsom verkschef. Med hänsyn härtill och då Ericson, enligt vad jag erfarit, vid tillträddandet av generaldirektörsämbetet fått anledning utgå ifrån att han icke härigenom skulle behöva vidkännas någon försämring i sina pensionsförhållanden, har jag ansett mig böra framlägga förslag om utverkande av riksdagens medgivande av pensionsrätt för honom.

Enligt min mening ligger närmast till hands att på Ericson i huvudsak tillämpa bestämmelserna om förordnandepension i den utformning de erhållit efter de senast genomförda författningsändringarna. Detta innebär, att grundbeloppet av tjänstepensionen skulle komma att fastställas till fem sjättedelar av tjänstepensionsunderlaget för verkstadsdirektörsbefattning. Den nu ifrågasatta tjänstepensionen synes böra utgå från tidpunkt efter det riksdagen fattat sitt beslut i ämnet, förslagsvis från och med den 1 juli 1944. Med tjänstepensionsrätten bör jämväl förenas rätt till familjepension jämlikt allmänna familjepensionsreglementet, beräknad som om Ericson intill avgången ur statens tjänst kvarstått i verkstadsdirektörsbefattningen. Å pensionernas grundbelopp böra utgå rörliga tilläggsförmåner enligt vanliga grunder. Som en förutsättning för erhållande av de nu angivna pensionsförmåner bör gälla, att Ericson avstår från sin rätt till tjänste- och familjelivränta samt å statsverket överlåter den rätt till pension, som må tillkomma honom på grund av inbetalning till pensionsstyrelsen av tidigare erlagda pensionsavgifter.

Med hänsyn till de skäl, som anförts till stöd för det under förevarande punkt väckta förslaget, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till det samma.

Utskottet.

Utskottet hemställer således,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

2:o.

F. d. överdirektören vid statens vattenfallsverk Karl-Gustaf Ljungdahl.

Under punkten 2 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:ts riksdagen medgiva, att till f. d. överdirektören vid statens vattenfallsverk Karl-Gustaf Ljungdahl må utgå en tjänstelivränta å 3 900 kronor samt att till hans efterlevande må utgå en familjelivränta beräknad efter ett familjepensionstal av 1 500 kronor, varvid i fråga om nämnda förmåner i tillämpliga delar skola gälla bestämmelserna i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Ljungdahl är född den 1 november 1892 och således 51 år gammal;
att han erhållit anställning såsom extra tjänsteman vid statens vattenfalls-
verk den 1 september 1916;

att han den 1 januari 1918 blivit delägare i nämnda verks pensionskassa
för pensionering av icke-ordinarie personal;

att han konstituerats till ordinarie driftchef från och med den 1 juli 1920;

att han varit förordnad såsom kraftverksdirektör under tiden 1 juli 1934—
30 juni 1938 och såsom överdirektör under tiden 1 juli 1938—30 juni 1939;

att anledningen till att förordnandet som överdirektör omfattat endast ett
år varit hänsyn till förestående omorganisation och lönereglering;

samt att Ljungdahl före sistnämnda förordnandes utlöpande anmält, att
han icke önskade ifrågakomma till förnyat förordnande.

Hos Kungl. Maj:t har Ljungdahl i en den 21 april 1939 dagtecknad skrift,
under framhållande av att han i egenskap av förordnandetjänsteman vid fri-
villig avgång från överdirektörsbefattningen på grund av bestämmelserna i
civila tjänstepensionsreglementet icke syntes äga rätt till pension eller upp-
skjuten livränta och ej heller till familjepension enligt allmänna familje-
pensionsreglementet, anhållit, att åtgärder måtte vidtagas för beredande åt
honom av dels rätt till uppskjuten livränta, beräknad efter minst lika gynn-
samma grunder som gällde för tjänstemän, tillsatta medelst fullmakt eller
konstitutorial, dels ock en däremot svarande rätt till familjepension för sina
efterlevande.

Statskontoret har anfört bland annat följande.

Då enligt allmänna tjänstepensionsreglementet förordnandetjänstemän bli-
vit tillförsäkrade förmån av uppskjuten livränta och således rättelse funnits
böra vidtagas i de nya pensionsreglementena, måste det enligt statskontorets
mening anses rimligt, att Ljungdahl i viss utsträckning kompenseras för den
pensionsrätt, varom han gått miste. Ersättningen synes böra utgå i form av
livränta, att av Ljungdahl uppbäras från fyllda 65 år.

När det gäller att avväga livräntans storlek torde följande tvenne utvägar
stå närmast till buds. Sålunda bör man kunna utgå från det pensionsbelopp,
som skulle hava tillkommit Ljungdahl, därest han vid avgången från för-
ordnandetjänsten alltjämt varit underkastad kommunikationsverkens pen-
sionslag. Såsom utgångspunkt för bestämmandet av livräntan torde också
kunna väljas den uppskjutna livränta, vartill Ljungdahl enligt civila tjänste-
pensionsreglementet skulle varit berättigad, därest han vid avgången ur stats-
tjänsten fortfarande innehaft sin fullmaktstjänst som driftchef. Såsom fram-
går av en av förste aktuarien hos pensionsstyrelsen B. Wingborg upprät-
tad, handlingarna i ärendet bifogad promemoria, skulle pensionen enligt
första alternativet hava uppgått till kronor 2 278: 80 för år samt den upp-
skjutna livräntan enligt andra alternativet till kronor 3 873: 60 för år. För
jämförelse har i promemorian angivits det livräntebelopp, som skulle hava
utgått, därest civila tjänstepensionsreglementets bestämmelser om uppskjuten
livränta varit tillämpliga även å förordnandetjänster. I sådant fall skulle liv-
räntan hava utgjort kronor 4 095: 60 för år. Statskontoret vill för sin del för-
orda, att livräntan åt Ljungdahl bestämmes med utgångspunkt från andra
alternativet och får alltså föreslå, att framställning göres till riksdagen om en

årlig livränta åt Ljungdahl å 3 900 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den han uppnått 65 års ålder.

Frågan om eventuell kompensation åt Ljungdahl för förlorad familjepensionsrätt synes för närvarande icke böra upptagas till prövning.

Föredragande departementschefen har anfört:

I likhet med myndigheterna finner jag skäligt, att Ljungdahl beredes rätt till tjänstelivränta. Beträffande de närmare grunderna för denna biträder jag för min del statskontorets förslag om en årlig tjänstelivränta åt Ljungdahl å 3 900 kronor att utgå efter fyllda 65 år. I motsats till statskontoret anser jag, att även frågan om kompensation för förlorad familjepensionsrätt bör prövas i förevarande sammanhang. Detta synes lämpligen kunna ske genom att med samma utgångspunkt som beträffande nyssnämnda livränta fastställa en familjelivränta, för vilken familjepensionstalet synes kunna bestämmas till 1 500 kronor. Beträffande de nu angivna livräntorna böra i övrigt i tillämpliga delar gälla de för dylika förmåner meddelade bestämmelserna i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Stockholm den 22 februari 1944.

På bankoutskottets vägnar:

GUST. SVEDMAN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar *Sandén, Friggeråker, Myrdal, Sylwan, Leander, Johansson* i Fårekulla* och *Sundelin**; samt från andra kammaren: herrar *Svedman, Paulsen, Andersson* i Falkenberg, *Andersson* i Munkaljungby, *Barnekow, Sundberg*, fru *Humla* och herr *Nilson* i Spånstad.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.